

Гребінь С. Привабливість сингапурського педагогічного досвіду для сучасних педагогів у процесі реформування освітньої системи України. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 4. С. 7-11. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i4-001>.

Hrebin S. Pryvablyvist sinhapurskoho pedahohichnoho dosvidu dla suchasnykh pedahohiv u protsesi reformuvannia osvitnoi systemy Ukrainy [The attractiveness of the singapore teaching experience for modern teachers in the process of reforming the education system of Ukraine]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2024. Vol. 12, No 4. S. 7-11. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i4-001>.

УДК 37.014.5(477):005.336.4(592.3)
DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i4-001

Світлана ГРЕБІНЬ

Комунальний заклад «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-1121-9660>
innasg@ukr.net

ПРИВАБЛИВІСТЬ СІНГАПУРСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті переосмислено педагогічний досвід сингапурських педагогів та особливості освітньої системи Сінгапуру з метою запозичення їх найкращих надбань для нової системи освіти в Україні. Реформування освіти в Україні пов'язане з глобалізаційними викликами в українському суспільстві. У XXI сторіччі поява інтерактивних технологій навчання та тотальна комп'ютеризація висувають до молодого покоління нові вимоги. Навчання за допомогою зошита та підручника поступово відходить на другий план, розширюються варіанти вибору засобів навчання вчителями. Основна мета нової української освіти не просто надати учням знання, а сформувати особистісні ключові компетентності, які сприяли б життєвому успіху випускника, зробили б його конкурентоспроможним у суспільстві. Комплексний підхід до реформування нової стратегії освіти нашої держави зачепив багато галузей науки та освітній досвід багатьох країн, який вивчався паралельно з розробленням рекомендацій та стандартів щодо забезпечення якості освіти та порядку проведення інституційного аудиту. Однією з країн, чий освітній досвід став дуже цікавим та корисним для українських педагогів, є Сінгапур. У статті окреслено, що Сінгапурська освіта вважається однією з найуспішніших у світі, а у 2020 році країна потрапила до ТОП-10 рейтингу найкращих систем освіти, крім того, Сінгапур є беззаперечним лідером за якістю початкової освіти. Один з основних принципів сингапурського підходу до освіти – «навчити дітей вчитися, забувати вивчене і перевчатися». Особливе значення в сингапурських освітніх закладах відводиться дитиноцентричному підходу, який допомагає розуміти дитину як найвищу соціальну цінність та пояснює напрямки розвитку освітньої системи країни, які є корисними і для розбудови української системи освіти.

Ключові слова: освітня система; реформування; педагогічний досвід; вчити вчитися, дитиноцентризм.

Svitlana HREBIN

Municipal Institution «Zaporizhzhia Regional Institute
of Postgraduate Pedagogical Education» of Zaporizhzhia Regional Council, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-1121-9660>
innasg@ukr.net

THE ATTRACTIVENESS OF THE SINGAPORE TEACHING EXPERIENCE FOR MODERN TEACHERS IN THE PROCESS OF REFORMING THE EDUCATION SYSTEM OF UKRAINE

Abstract. The article reinterprets the pedagogical experience of Singaporean teachers and the peculiarities of Singapore's educational system to borrow their best assets for the new education system in Ukraine. Reforming education in Ukraine is connected with globalization challenges in Ukrainian society. In the 21st century, the emergence of interactive learning technologies and total computerization put new demands on the young generation. Studying with the help of a notebook and a textbook is gradually receding into the background, and the options for choosing teaching aids for teachers are expanding. The main goal of the new Ukrainian education system is not simply to provide students with knowledge but to form key personal competencies that would contribute to the graduate's success in life and make him competitive in society. The comprehensive approach to reforming the new education strategy of our state affected many fields of science and the educational experience of many countries, which was studied in parallel with the development of recommendations and standards for ensuring the quality of education and the procedure for conducting institutional audits. One of the countries whose educational experience has become very interesting and helpful for Ukrainian teachers is Singapore. The article outlines that Singapore's education is considered one of the most successful in the world, and in 2020, the country entered the TOP-10 ranking of the best education systems; in addition, Singapore is the undisputed leader in the quality of primary education. One of the main principles of the Singaporean approach to education is «teaching children to learn, forget what they have learned, and relearn.» Particular importance in Singaporean educational institutions is given to the child-centered approach, which helps to understand the child as the highest social value and explains the direction of development of the country's educational system, which is also helpful for developing the Ukrainian education system.

Keywords: educational system; reformation; teaching experience; learn to learn; child-centeredness.

Постановка проблеми. Реформування освіти в Україні пов'язане з глобалізаційними викликами в українському суспільстві. У XXI сторіччі поява інтерактивних технологій навчання та тотальна комп'ютеризація висувають до молодого покоління нові вимоги. Навчання за допомогою зошита та підручника поступово відходить на другий план, розширюються варіанти вибору засобів

навчання вчителями. Основна мета нової української освіти не просто надати учням знання, а сформувати особистісні ключові компетентності, які сприяли б життєвому успіху випускника, зробили б його конкурентоспроможним у суспільстві. Однією з провідних умов створення сучасного інтегрованого освітнього середовища є поєднання компетентнісного підходу, якісної методичної, матеріально-технічної бази та програмного забезпечення. Комплексний підхід до реформування нової стратегії освіти нашої держави зачепив багато галузей науки та освітній досвід багатьох країн, який вивчався паралельно з розробленням рекомендацій і стандартів щодо забезпечення якості освіти й порядку проведення інституційного аудиту. У процесі становлення нової української освіти було запозичено багато ідей з педагогічних систем таких країн, як: Болгарія, Литва, Німеччина, Норвегія, Польща, Сінгапур, США, Фінляндія, Чехія. Найкращі напрацювання педагогів іноземних країн стали неоціненним внеском щодо оновлення вітчизняної освіти та продовжують вивчатися і переосмислюватися вчителями й науковцями з метою подальшого вдосконалення освітньої галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами реформування української системи освіти, упровадженню Концепції Нової української школи та Базового компоненту дошкільної освіти займаються багато дослідників та практиків, серед яких: у початковій освіті – О. Мельник [5], О. Нікулочкіна [5], О. Петрик [5]; в дошкільній освіті – Н. Вахняк [5], Н. Погрібняк [5], Л. Шульга [5]; серед представників базової середньої освіти – О. Бабкова [5], Л. Васильченко [2; 3; 5], Д. Фролов [5], Н. Шацька [3] тощо. Досвід освітніх систем іноземних країн досліджують: Л. Гриневич [1], О. Елькін [6], О. Окулова [4] та інші.

Мета статті – переосмислити педагогічний досвід та особливості сінгапурської системи освіти задля запозичення її найкращих ідей у процесі становлення нової освітньої системи в Україні.

Методи дослідження. Методи дослідження зумовлені специфікою статті та потребами аналізу проблеми. Розкриття теми і мети здійснюється на основі діалектичного, аналітико-синтетичного й індуктивно-дедуктивного методів і базується на принципах об'єктивності, системності, цілісності, причинно-наслідковості. Особливе значення має застосування дитиноцентристського підходу, що допомагає розуміти дитину як найвищу соціальну цінність та пояснити багато аспектів розвитку освітньої системи Сінгапуру, які можна запозичити для розбудови і української системи освіти.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо детальніше деякі аспекти сінгапурської освітньої системи, які стали привабливими для сучасних українських педагогів.

Сінгапурська освіта вважається однією з найуспішніших у світі. У 2020 році країна потрапила до ТОП-10 рейтингу найкращих систем освіти, також Сінгапур є беззаперечним лідером за якістю початкової освіти. Один з основних принципів сінгапурського підходу до освіти можна виразити такими словами: «...неграмотні не ті, хто не вміє читати і писати, а ті, хто не вміє вчитися, а ще – забувати те, чого навчилися, й перевчатися» [4].

У 2016 році в Давосі Світовим економічним форумом було визначено ключові навички людини XXI століття, на які сьогодні спираються освітні системи багатьох країн. У кожній країні ці критерії адаптовано відповідно до національних умов та потреб. У Сінгапурі вбачають потребу в розвитку таких компетентностей [4]:

- особистої та соціальної відповідальності;
- комунікативних навичок;
- навичок міжособистісної та групової взаємодії;
- творчості та допитливості;
- критичного та системного мислення;
- виявлення проблем, їх формулювання та вирішення;
- інформаційних навичок та медіаграмотності [4].

Сучасний світ динамічно змінюється, що дає поштовх до змін базових компетентностей людини, вимог до педагогів та учнів: учень стає здобувачем знань, а не споживачем, а учитель – фасилітатором, тобто людиною, яка розвиває інтерес дітей до навчання. Сінгапурці вважають, що ці зміни дають нові можливості розвитку технологій, новий досвід і нові знання. Роль учителя – пояснити, як саме використовувати потенціал кожної технології та в чому її переваги як для суспільства, так і для власної користі.

На 5,6 млн сінгапурців працюють 350 шкіл, де для 500 тисяч учнів викладають 33 тисячі педагогів. Система освіти цієї країни має свою особливу філософію, яка об'єднує три ключові принципи щодо навчання та викладання [6]. По-перше, в країні вірять в цілісну освіту, яка передбачає отримання фундаментальних знань, практичних навичок та забезпечує цілісне світосприйняття. По-друге, всі дорослі впевнені, що кожна дитина дуже хоче і може вчитися, тому педагоги під час розроблення освітніх методик фокусуються на потребах дітей. По-третє, сінгапурці вірять, що для успішного навчання потрібні чотири умови: 1) Створення середовища навчання, яке буде безпечним для дітей та турботливим. 2) Розвиток умінь дискутувати, навичок аналізу та синтезу. 3) Проблемне навчання, активне конструювання своїх знань (навчання шляхом вирішення проблем, відповідей на запитання,

а не накопичування знань заради знань; отримання знань задля задоволення потреб у вирішенні проблем та внутрішньої зацікавленості). 4) Обов'язкове формувальне оцінювання задля заповнення пробілів у навчанні, а не тести та екзамени для «рейтингів».

Навчальний рік в Сінгапурі поєднаний з календарним роком: починається в січні, завершується наприкінці жовтня. Пояснюється це дуже просто: в теплій південній країні, де літо круглий рік, відпочивати можна в будь-яку пору року.

Під час переходу від початкової до середньої школи, коли дітям виповнюється 12 років, вони складають іспит (Primary School Leaving Examination (PSLE)). Цей екзамен включає тестування з тих предметів, які визначатимуть подальший життєвий шлях дитини та найбільше надихають її.

У середній школі освіта надається в рамках спеціальних курсів з різними програмами – Експрес (4 роки навчання), Спеціальний, Стандартний, Нормальний академічний (5 років), Нормальний Технічний (5 років), Передпрофесійний. Другий іспит (Singaporean GCE 'O' Level) учні складають після закінчення середньої школи перед потраплянням до коледжу. Останній, третій, іспит учні складають перед вступом в університет [6]. Саме за ці три іспити сінгапурську освіту дуже критикують, що велика увага приділена екзаменуванню. Але самі ж сінгапурці не вважають іспити зайвими, наголошують на тому, що основна мета іспитів – пришвидшити отримання нових знань та навичок, які відповідають здібностям дітей, що іспити не для украдення можливостей у молоді або рейтингів, – така схема навчання надає однакоvu можливість всім дітям потрапити до університету, навіть тим, хто мав у початковій школі низькі результати.

Сінгапур є високотехнологічною країною, де чітко розуміють, що майбутньому належить поєднання інформаційних технологій зі шкільними дисциплінами, що пояснюється проникненням ІТ до всіх навчальних предметів. Цифрові навчальні програми сприяють вирішенню реальних проблем, створенню проєктів, співпраці учнів. Задля цифровізації навчання державою було придбано 100 тисяч micro:bit, міні-комп'ютерів з програмуванням від Microsoft, що допомагає зацікавити дитину на все життя наукою та навчити дітей самостійно програмувати [4].

Один з основних акцентів у сінгапурській системі освіти ставиться на STEM-проєкти – комплексні завдання, які пояснюють дитині складні природні явища практично та виконують ще одну цікаву функцію: привернення уваги дівчат до технічних спеціальностей та програмування, у формі інтерактивного завдання їм пропонують стати «змінотворцями» (change makers).

Усі школи в Сінгапурі мають галографічні комп'ютери, що значно полегшує розуміння деяких реальних об'єктів та явищ, про які важко розповісти словами чи за допомогою відео або малюнків. За допомогою окулярів віртуальної реальності та голограм набагато легше побачити, не виходячи з класу, наприклад, морське дно, людське серце, зміни клімату, хімічні реакції тощо.

Сінгапурцям близький принцип «навчання впродовж життя», вони не тільки вивчають формули, а й намагаються «навчитися вчитися». Коли у дітей сформовані ці навички, то навчання продовжується і поза школою. Основою успішної самореалізації тут вважають уміння перекваліфіковуватись, освоювати нові професії. В цій країні відсутні природні ресурси, тому основним скарбом сінгапурці вважають людей та багато в них вкладають. Для тих, хто бажає розширити та поглибити свої навички, існує програма Skills Future, яка передбачає надання коштів для навчання, інформаційні програми, тренінги. Основна мета цієї програми – навчити людину брати на себе відповідальність за власний розвиток та відкрити свій потенціал. Навчання підтримується і в школах, і на рівні держави. У школах допомогу можна отримати на онлайн-порталах та від менторів, а для тих, хто забажав отримати новий фах, існує фінансова підтримка протягом всього періоду перекваліфікації. Не дивно, що завдяки такому підходу Сінгапур є одним з світових лідерів за рівнем розвитку людського потенціалу [4].

Величезну увагу сінгапурська система освіти, яка учить любити свою країну, приділяє національно-патріотичному вихованню, громадянській освіті та прищепленню цінностей. Робочий день у всіх школах починається з підняття державного прапора країни, а школярі знають гімн та базові закони. Освітняни впевнені в тому, що всі справжні громадяни – усебічно розвинені особистості, які несуть Сінгапур в своїх серцях, розуміють велику роль держави в їх житті, повертатимуть турботу та любов майбутнім поколінням, залишатимуться в країні, розвиватимуть її потенціал. Громадянська освіта охоплює не тільки уроки і підручники, а й шкільне самоврядування, позашкільні активності, кар'єрне орієнтування, сексуальну освіту, навчання безпеки в інтернеті. Кожен вчитель в цій країні має відповідну кваліфікацію та право викладати громадянську освіту, їх ключовими партнерами є батьки та члени родини, а прищеплення цінностей займає одне з центральних місць в державі. У багатьох школах існують «таблиці цінностей», в яких пояснюється, як саме можна продемонструвати певну цінність у дії. Наприклад: «допомагаю приятелю, який не встигає з навчанням», «розказав/-ла історію під час церемонії підняття прапора», «провів/провела екскурсію для відвідувачів школи», «запропонував/-ла ідею для покращення школи і беру участь у її впровадженні» [6]. За подібні дії

школярам видаються відповідні значки, всю колекцію яких вони повинні встигнути зібрати протягом навчального року.

В сингапурській освіті, як і в новій українській, застосовується дитиноцентричний підхід, але щодо його впровадження, ключову роль відіграють учителі, рівень професіоналізму яких повинен постійно зростати. Стимулювання державою педагогів щодо професійного зростання проявляється на рівні високої заробітної плати, фінансування проєктів, які сприяють підвищенню професійного рівня, але не є обов'язковими, вчителів не контролюють, дають повну свободу використання можливостей. Держава виділяє 100 годин на рік та покриває витрати педагогам для професійного зростання. Усі вчителі мають один з чотирьох ступенів (Teacher, Senior, Lead, Master Teacher), які присуджують незалежні вчительські кластери, які складаються з осіб, що мають вищий ступінь [6]. Сингапурське керівництво освітніми останнім часом зосереджене на тому, щоб педагоги ставали вчителями одне для одного на рівнях шкіл, районів та країни в цілому.

У Сингапурі також відмовилися від шкільних інспекцій, які тричі на рік викликали стрес освітян. Цю проблему вирішили інакше: самооцінювання вчителів за 9 компонентами. Комісія, яка складається з вчителів та директорів інших шкіл, приходить один раз на шість років з метою виявлення відповідності між самооцінюванням та реальним станом справ. Чіткий баланс між автономією школи та її звітністю дає можливість школі самостійно ставити собі оцінку, бачити зони свого зростання і вдосконалення.

Одним з основних елементів сингапурської системи навчання є формування емоційного інтелекту. Педагоги вважають, що хімічні речовини, що виробляються під час переживання позитивних емоцій, допомагають в навчанні, тому ефективні вчителі допомагають дитині сконцентруватися на позитивності: проявляти емпатію, будувати міцні взаємини, усвідомлювати та розуміти себе, розпізнавати і керувати емоціями (зокрема, у важких ситуаціях), мотивувати себе й брати відповідальність [6] тощо.

Сингапурські школи пропагують повагу, чесність, майстерність, співчуття. Усі учні ходять до шкіл у формі, що «приховує» різний матеріальний стан батьків. Школярі пройняті великою повагою до дорослих, дисципліну на уроках можна назвати феноменальною.

Зазвичай, після обговорення уроку, наприкінці його, йде самооцінювання: «учні розподіляють надруковані коди на магнітах у відповідні стовпчики з оцінками, а вчителька зчитує всі виставлені оцінки на свій смартфон. Це дуже простий і елегантний сервіс формуального оцінювання Plickers» [6]. Завдяки такій формі оцінювання легше планувати наступний урок та розуміти, хто потребує допомоги та додаткової уваги.

Дивує в Сингапурі такий пережиток британського колоніального минулого, як тілесні покарання в деяких школах: удари ротанговими палицями («cane» – тростина, а сама «процедура» англійською – «canning»). Це наслідок суворих та систематичних порушень заздалегідь відомих дітям правил, крайня міра, за допомогою якої карають хлопців (тільки хлопців), коли провина важка (бійки, куріння, крадіжки, вандалізм тощо), а спілкування з батьками або серйозна роз'яснювальна робота з порушником правил користі не принесли. Покарання палицями має право робити тільки директор у директорському кабінеті (учителям це суворо заборонено), він же вирішує про застосування такої практики в школі взагалі. Іноді, у дуже крайніх випадках, прикладання палиць відбувається публічно. Кожне таке покарання (застосування тростин) реєструється.

Корисним елементом системи освіти в Сингапурі, як і в Японії та інших країнах, є долучення дітей до благоустрою школи та прибирання класних кімнат після уроків. Таке правило існує не з метою економії на прибиральниках (вони в школах є), а задля виховання культури спільного прибирання, відповідальності, розбудови взаємин, причетності до справ своєї громади.

Дуже поширеною практикою є очолювання сингапурськими директорами-пенсіонерами міжнародних шкіл за кордоном. Їх досвід та погляди ціняться у всьому світі. Директор після шести років керування школою повинен або змінити школу, або викладати в певній інституції, що пов'язана з освітою.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, нова українська система освіти запозичила багато ідей, вивчаючи освітнянський досвід іноземних країн, зокрема, досвід педагогів Сингапуру. Оновлення змісту української освіти максимально наближує її до міжнародних стандартів, що є необхідним заходом для підвищення конкурентоспроможності нашої молоді в будь-якому куточку земної кулі та сприяє зміцненню людського капіталу в Україні.

Вважаємо, що в майбутньому доцільно продовжити дослідження у напрямку знайомства з освітнім досвідом іноземних країн, зокрема, країн Західної Європи й Америки з метою вивчення особливостей освітніх систем цих країн та запозичення найкорисніших ідей їх педагогічного досвіду.

Список використаних джерел

1. Гриневич Л. «Успішна освітня реформа неможлива без навчання вчителів»: як за кордоном підвищують кваліфікацію педагогів. Сайт «Нова українська школа». 2023. URL: <https://nus.org.ua/view/uspishna-osvitnya-reforma-nemozhlyva-bez-navchannya-vchyteliv-yak-za-kordonom-pidvyshhuyut-kvalifikatsiyu-pedagogiv/>.
2. Нова українська школа у базовій середній освіті: впевнені кроки Запорізької області. Частина 1 : науково-методичний посібник / відп. ред. Т. Гура; КЗ «ЗОІППО» ЗОР. Запоріжжя : СТАТУС, 2023. 388 с. (Наукова книга). URL: <https://drive.google.com/file/d/1wvMSWgURwmwNCzz-niXR-Mw870gaifXc/view>.
3. Нова українська школа у базовій середній освіті: впевнені кроки Запорізької області. Частина 2 : науково-методичний посібник / відп. ред. Т. Гура; КЗ «ЗОІППО» ЗОР. Запоріжжя : СТАТУС, 2023. 257 с. (Наукова книга). URL: <https://drive.google.com/file/d/14Wa5ydSNhrRvkLgFuFkNNycT5Lag8UOJ/view>.
4. Окулова О. Тенденції освіти в Сінгапурі: у фокусі – компетентнісний підхід. 2018. Сайт «Нова українська школа». URL: <https://nus.org.ua/view/tendentsiyi-osvity-v-singapuri-u-fokusi-kompetentnisnyj-pidhid/>.
5. Освіта та наука крізь виклики сьогодення : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Запоріжжя, 17 – 19 травня 2023. Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Частина перша. Випуск № 1(53)/2023. Запоріжжя. 2023. URL: https://www.zoippo.zp.ua/pages/publications/el_gurnal/pages/vip53.html.
6. Юрченко О. Десять фактів про освіту в Сінгапурі, що вражають. Сайт «Освіторія». URL: <https://osvitoria.media/opinions/10-faktiv-pro-osvitu-v-singapuri-shho-vrazhayut/>.

References

1. Hrynevych L. «Uspishna osvithnia reforma nemozhlyva bez navchannia vchyteliv»: yak za kordonom pidvyshchuiut kvalifikatsiiu pedahohiv. Sait «Nova ukrainska shkola». 2023. URL: <https://nus.org.ua/view/uspishna-osvitnya-reforma-nemozhlyva-bez-navchannia-vchyteliv-yak-za-kordonom-pidvyshhuyut-kvalifikatsiyu-pedagogiv/>.
2. Nova ukrainska shkola u bazovii serednii osviti: vpevnenni kroky Zaporizkoi oblasti. Chastyna 1 : naukovu-metodychnyi posibnyk / vidp. red. T. Hura; KZ «ZOIPPO» ZOR. Zaporizhzhia : STATUS, 2023. 388 s. (Naukova knyha). URL: <https://drive.google.com/file/d/1wvMSWgURwmwNCzz-niXR-Mw870gaifXc/view>.
3. Nova ukrainska shkola u bazovii serednii osviti: vpevnenni kroky Zaporizkoi oblasti. Chastyna 2 : naukovu-metodychnyi posibnyk / vidp. red. T. Hura; KZ «ZOIPPO» ZOR. Zaporizhzhia : STATUS, 2023. 257 s. (Naukova knyha). URL: <https://drive.google.com/file/d/14Wa5ydSNhrRvkLgFuFkNNycT5Lag8UOJ/view>.
4. Okulova O. Tendentsii osvity v Sinhapuri: u fokusi – kompetentnisnyi pidkhid. 2018. Sait «Nova ukrainska shkola». URL: <https://nus.org.ua/view/tendentsiyi-osvity-v-singapuri-u-fokusi-kompetentnisnyj-pidhid/>.
5. Osvita ta nauka kriz vyklyky sohodennia : materialy Mizhnarodnoi naukovu-praktychnoi konferentsii, Zaporizhzhia, 17 – 19 travnia 2023. Elektronnyi zbirnyk naukovykh prats Zaporizkoho oblasnoho instytutu pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity. Chastyna persha. Vypusk № 1(53)/2023. Zaporizhzhia. 2023. URL: https://www.zoippo.zp.ua/pages/publications/el_gurnal/pages/vip53.html.
6. Yurchenko O. Desiat faktiv pro osvitu v Sinhapuri, shcho vrazhaiut. Sait «Osvitoria». URL: <https://osvitoria.media/opinions/10-faktiv-pro-osvitu-v-singapuri-shho-vrazhayut/>.